

ARCHEOLOGIENOTA

IZEGEM HAAIPANDERSTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Bert ACKE, Bart BARTHOLOMIEUX,
Tina BRUYNINCKX

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016G130

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: Matexi Projects nv, Franklin Rooseveltlaan 180, 8790 Waregem
- ➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Izegem Haaipanderstraat (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 69975,86, Y: 180434,00; X: 70033,78, Y: 180336,62
- ➔ Kadastergegevens: Izegem, Emelgem, afdeling 2, sectie A, percelen 765a³ en 765r² (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat:

- er geen redenen zijn om aan te nemen dat het projectgebied verstoord is in het verleden;
- er een hoge verwachting is voor de aanwezigheid van archeologische sporen uit onder meer de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen;
- de voorziene verkaveling zal resulteren in een vernieling van het archeologische bodemarchief, niet alleen door het optrekken van woningen maar bijvoorbeeld ook door het aanleggen van regenwaterputten, nutsleidingen en door werfverkeer;
- de onderzoekssituatie een site zonder complexe verticale stratigrafie betreft.

Omwille van bovenstaande redenen wordt geconcludeerd dat voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk is.

	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk
Landschappelijk bodemonderzoek	Ja	Ja (kan meer duidelijkheid bieden over de bodemopbouw)	Nee	Nee
Geofysisch onderzoek	Ja	Nee (de verwachte sporen en de bodemgesteldheid zijn niet van die aard dat een geofysisch onderzoek nuttig is voor deze site)	Nee	Nee
Veldkartering	Ja	Ja (kan een bijdrage leveren aan het detecteren van sites uit diverse periodes)	Nee	Nee
Verkennd archeologisch booronderzoek	Ja	Ja (kan meer duidelijkheid bieden over de aan-/afwezigheid van steentijdsites)	Nee	Nee
Waarderend archeologisch booronderzoek	Ja	Ja (kan meer duidelijkheid bieden over de aan-/afwezigheid van steentijdsites)	Nee	Nee
Proefsleuven en proefputten	Ja	Ja (kan meer duidelijkheid bieden over de aan-/afwezigheid van sites met grondsporen)	Ja	Ja
Proefputten in functie van steentijdsites	Ja	Ja (kan meer duidelijkheid bieden over de aan-/afwezigheid van steentijdsites)	Ja	Nee

Figuur 1: Schematisch overzicht tot het bepalen van de onderzoeksstrategie volgens hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk.

In figuur 1 wordt gesteld dat diverse onderzoeksmethodes nuttig zijn, maar dat enkel een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is. Enkel met deze methode kunnen alle onderzoeksvragen beantwoord worden, wat maakt dat dit de optimale methode is voor wat betreft kosten en baten. Een landschappelijk bodemonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht aangezien aan de hand van het bureauonderzoek reeds een duidelijk beeld is verkregen op de bodemsituatie van het plangebied. De veldkartering wordt niet weerhouden omdat deze methode wel een indicatie kan geven voor de aanwezigheid van sites uit diverse periodes, maar geen uitspraken kan doen over de aard, bewaringstoestand, exacte ligging en omvang van die sites. Naar kosten-baten toe is dit dus ook geen aan te raden methode. De verwachte sporen en de bodemgesteldheid zijn niet van die aard dat een geofysisch onderzoek nuttig is voor deze site.

Met een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek kunnen sites opgespoord en gewaardeerd worden, voornamelijk uit periodes waarvan de menselijke aanwezigheid geen grondsporen heeft nagelaten. Hierbij wordt voornamelijk gedacht aan steentijdsites. Hoewel de site te Izegem enig potentieel heeft voor dergelijke sites wegens de landschappelijke ligging (niet heel ver van water, op een helling) wordt dergelijk archeologisch booronderzoek niet geadviseerd voor deze site. Recent booronderzoek en proefputtenonderzoek specifiek gericht op steentijden op de nabijgelegen site Ingelmunster Nijverheidstraat, qua landschappelijke ligging vergelijkbaar aan de site te Izegem, bracht aan het licht dat er ergens in de buurt wel enige activiteit was geweest gedurende ondermeer het neolithicum, maar er werden geen artefacten *in situ* aangetroffen. Naar kennisvermeerdering was dit uitgebreid vooronderzoek gericht op steentijdsites eerder mager te noemen, en de kosten-baten analyse was ten zeerste negatief. In de regio zijn er vondsten gekend uit het neolithicum, dit is echter een archeologische periode die ook reeds gepaard gaat met grondsporen en die dus best via vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven wordt gedetecteerd. Gezien de vermoedelijke kleine kans op kennisvermeerdering en de in dat geval negatieve kosten-batenanalyse, wordt een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek niet weerhouden voor deze site. Wel wordt gevraagd om bij het aanleggen van de proefsleuven terdege aandachtig te zijn voor potentiële steentijdvondsten.

Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden op dit moment niet in eigendom zijn van de initiatiefnemer. Deze wordt pas eigenaar van het terrein na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning, onder opschortende voorwaarde. Dit betekent dat als om één of andere reden de verkavelingsvergunning niet verkregen wordt, de geplande bouwwerken niet zullen doorgaan en de initiatiefnemer geen eigenaar wordt van het terrein. Het is dus pas na het bekomen van de verkavelingsvergunning dat er effectief een reële bedreiging van het bodemarchief zal optreden en dat een vooronderzoek met ingreep in de bodem aangewezen is. Daarnaast zou het uitvoeren van een vooronderzoek met ingreep in de bodem, voorafgaand aan het verkrijgen van de verkavelingsvergunning, aanzienlijke economische schade kunnen betekenen voor de initiatiefnemer mocht blijken dat die door het weigeren van de aanvraag voor verkavelingsvergunning geen eigenaar kan worden van de percelen en zijn bouwplannen niet kan uitvoeren. Om voorgaande redenen is het uitgestelde traject een noodzaak.

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan dit vooronderzoek met ingreep in de bodem dient te voldoen.

Figuur 3: Afbakening van de te onderzoeken zone (blauw omlijnd) met de situering van de proefsleuven (geel) (bron kaartmateriaal: Geopunt; aanmaak plan: 14/9/2016).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- ➔ Hoe is de bodemopbouw?
- ➔ Zijn er archeologische sporen en/of artefacten bewaard? Zo ja, tot welke archeologische periode(s) behoren deze?

- ➔ Wat is de bewaringstoestand van de sporen en/of artefacten?
 - ➔ Wat is de aard van de sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
 - ➔ Kunnen er archeologische sites afgebakend worden?
 - ➔ Is er verder archeologisch onderzoek nodig? Zo ja, specificeer.
- **Plan van aanpak**

De methode van continue sleuven wordt gebruikt¹:

- ➔ parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige oppervlak van de betrokken percelen;
- ➔ de afstand tussen de proefsleuven bedraagt niet meer dan 15m (van middenpunt tot middenpunt);
- ➔ de proefsleuven zijn 1,80 tot 2m breed;
- ➔ de sleuven zijn bij voorkeur noord-zuid georiënteerd, op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen (die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk oost-west zijn georiënteerd) aan te snijden.

Op basis van het inzicht op het terrein legt het archeologisch team extra volgtseuven of kijkvensters aan om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 12,5% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven (10%) en kijkvensters (2,5%). Voor de situering van de sleuven wordt verwezen naar figuur 3.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het proefsleuvenonderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk.

Indien er echter een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, dan moet de onderzoeksmethode aangepast worden. Steentijdvondsten *in situ* worden in eerste instantie driedimensionaal ingemeten en nog tijdens het veldwerk ter evaluatie voorgelegd aan een deskundige, zodat een verdere terreinwaardering (via boringen, evaluatie van bewaring bodemprofiel, enz.) kan uitgevoerd worden. Er wordt meteen aandacht besteed aan een grondige evaluatie van het bodemprofiel met het oog op bewaringstoestand. Dit laatste dient te gebeuren via een systematische registratie (elke 20 tot 50m) van het bodemprofiel met een gedetailleerde bespreking van de horizonten. Er wordt een kaart opgemaakt met aanduiding van de zone(s) die relevant is/zijn voor een aanvullend booronderzoek. Daarnaast wordt verwezen naar de bepalingen rond steentijdsites en methodes van onderzoek hiervan zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk.²

- **Gewenste competenties**

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- ➔ Minstens één van de uitvoerende archeologen dient ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op zandleembodems.
- ➔ Minstens één van de uitvoerende archeologen moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de metaaltijden en de Romeinse en middeleeuwse periode.

² Het aantreffen van een steentijdsite is een 'indien'-verhaal. Indien er zo'n site wordt aangetroffen, dan moet de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert op basis van de specifieke vondsten en waarnemingen op het terrein zelf de juiste inschatting maken voor boorgrid, welke type boringen, enz. In dit programma van maatregelen wordt het algemene kader aangegeven waarop moet gelet worden. De mogelijkheid voor een steentijdsite kan zich op diverse wijzen manifesteren (via een goedbewaarde bodemopbouw, via losse artefacten in de bouwvoor, via *in situ* concentraties,...) die elk hun eigen onderzoeksmethode vragen, waardoor het niet wenselijk is om op voorhand een vastgelegd stramien hiervoor te gaan bepalen.

- ➔ Beide archeologen dienen te beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek in landelijk gebied.
- ➔ De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met archeologisch onderzoek op zandleembodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.